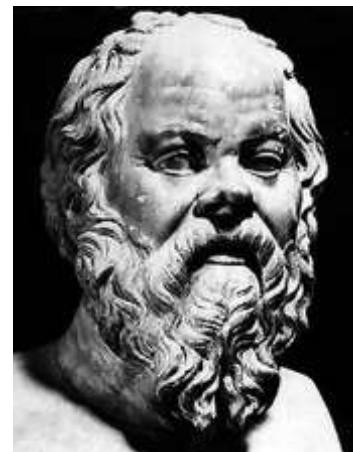
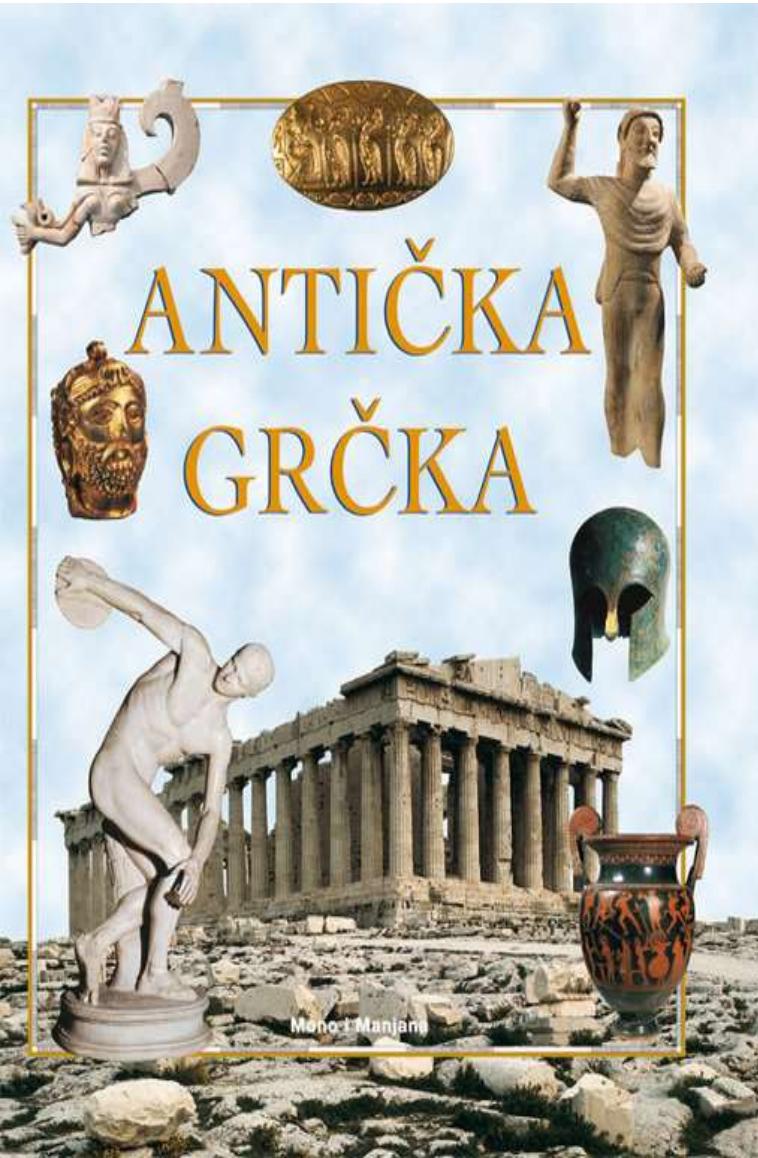
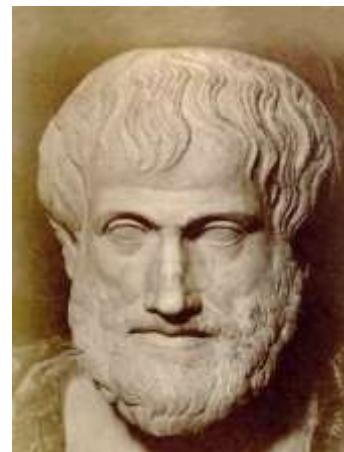

Antička Grčka

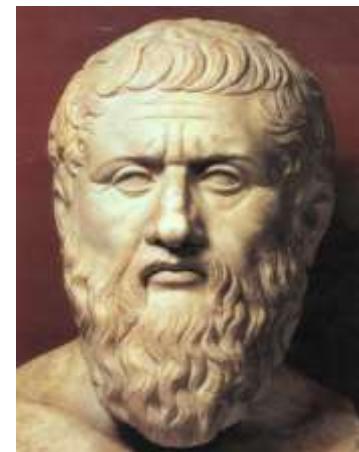
Partenon

SOKRAT

ARISTOTEL

PLATON

Pojmovi:

Olimp

- Olimp
- Grčki bogovi
- Grčka mitološka bića

Grčki bogovi

Grčka mitološka bića

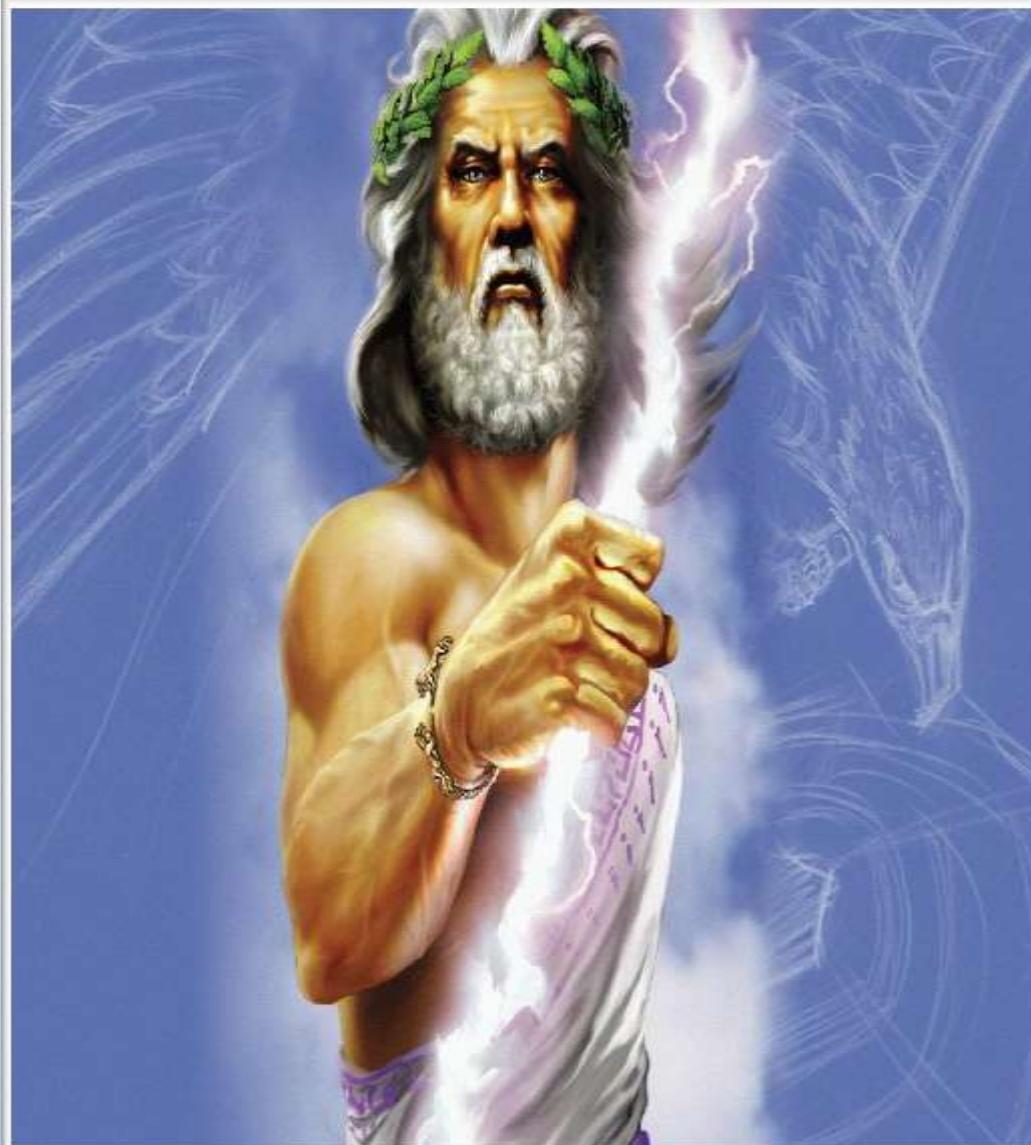
Olimp

- U grčkoj mitologiji, Olimp je dom dvanaest olimpijskih bogova
- Grci su smatrali da Olimp sadrži kristalne ili zlatne palače u kojima bogovi žive. Ulaz u Olimp su velika vrata od oblaka. Palače su sagradili Titani i Kiklopi, a umjetničke predmete i sprave načinio je i iskovao Hefest.
- Unutar Olimpa, bogovi žive, spavaju, sude, a hrane se ambrozijom i nektarom, dok ih zabavlja Apolon svirajući liru.

Zeus

- Zeus je vrhovni bog, ljuti je gromovnik koji gađa munjama; dobri bog koji daje kišu.
- Njegova je sveta ptica bila zlatni orao kojeg je uvijek držao pored sebe, a često je i sam preuzimao orlovo obliče.
- Zeusova je žena bila njegova sestra Hera. Zeus i Hera stalno su se sukobljavali. Uvrijedena njegovim prijevarama, ona ga je često ponižavala na sitne spletkarske načine.

Posejdon

- Posejdon je bio bog mora. Pomorci su mu se molili za sigurna putovanja, a katkad su utapali konje kao žrtvu. Posejdon je zauzvrat stvarao mirno more i nove otoke.
- Kad je bio uvrijeđen ili ignoriran, svojim bi trozubom udario tlo te bi uzrokovao brodolome, potrese, utapanja i oluje.
- Njegova je palača bila na oceanskom dnu, sazdana od koralja i dragulja.

Ares

- Ares je bio bog ratovanja koje je samo sebi svrhom, radovao se smrti i junaka i običnih smrtnika.
- Smatran je i praočem Amazonki, plemena ratobornih žena.
- Ares je prikazivan u četveropregu s četiri pastuha osedlana zlatnim sedlom koja rigaju vatru.
- Nosio je bakreni oklop, kacigu i kopljje ili eventualno štit.
- Njegove su svete ptice orao, djetlić i strvinar. Najdraža mu je životinja bio pas te su crni psići često bili žrtvovani njemu u čast u Sparti.

Had

- Had je bog podzemnog svijeta. Prikazivan je s kacigom koju mu je dao Kiklop i koja ga je činila nevidljivim. Katkad je posuđivao kacigu i bogovima i smrtnicima, primjerice Perzeju.
- Sjedio je na tronu od ebanovine. Znak njegove moći bio je štap s pticom na vrhu s kojim je vodio sjene mrtvih u podzemlje.
- Također je prikazivan s narcisom i čempresom te ključem Hada. Uz njega je uvijek bio i Kerber, višeglavi pas koji je čuvao vrata podzemlja.

Had je vladao mrtvima, a pomagali su mu demoni koji su ga bespogovorno slušali. Mrtvi nisu smjeli odlaziti iz podzemlja, a ni živi u njemu, jer bi se Had razbjesnio. Svi koji su ulazili u podzemni svijet uglavnom bježali: Heraklo, Odisej, Eneja, Orfej, Tezej i Psiha. Nijedan od njih nije bio zadovoljan onime što vidi, a o tome govori i Homer u *Odiseji*.

Hefest

- Hefest u grčkoj mitologiji bog je kovač, zaštitnik obrtnika, kipara, metalurga i vatre. Hefestov je pandan u rimskoj mitologiji Vulkan..
- Hefestovi su simboli kovački čekić i par kliješta, a katkad drži i sjekiru. Bio je prilično ružan, što je bio ili od rođenja ili nakon pada. Također je bio i hrom, hodao je sa štapom, a često ga se prikazivalo s nogama okrenutim naopačke.

Hermes

- Hermes ili Hermo u grčkoj mitologiji glasnik je bogova, zaštitnik putnika i lopova, pastira, pjesnika, atletičara i trgovaca; Zeusov i Majin sin. Hermesov je pandan u rimskoj mitologiji Merkur. Hermesovi su simboli pijevac i kornjača, a može ga se prepoznati po putničkoj kapi, torbi, krilatim sandalama i glasničkom štalu s astrološkim simbolom bika ili pak štapom kaducej sa zmijama.

Apolon

- Ljudi su ga poštivali jer je bio bog svjetlosti i Sunca bez čega život ne bi bio moguć, a također i zato što je bio bog sklada i ljepote, koji čine život smislenim.
- Ideal je grčkoga *kurosa*, skladnog, razvijenog i lijepog mladića. Apolon je štitio ljudе, liječio ih, brinuo se za njih, nagrađivao dobro i kažnjavao zlo. Bio je i bog streličarstva, a njegove strijеле nikad nisu promašile metu, pogotovo kad su kažnjavale zlo i nosile kugu.
- Bio je i bog proročanstava u kojima je ljudima objavljivao Zeusovu volju preko proročica, posebice Pitije i Sibile.

Dioniz

- Dioniz je grčki bog plodnosti zemlje, veselja, vegetacije, vina, žena, bog-bik.
- Jedna od priča o Dionizu (iz orfičkih himna) govori kako je Hera, Zeusova žena, ljubomorna na dijete koje nije bilo njezino poslala Titane da ga rastrgaju. Oni su dijete namamili igračkama i rastrgali ga na komadiće te ga gotovo cijelog pojeli prije nego što ih je Zeus uspio rastjerati svojom božanskom grmljavom. Jedini dio koji je spašen bilo je njegovo srce. Zeus je srce usadio u Semelinu utrobu i Dioniz biva ponovo rođen.

Afrodita

- Afrodita je bila božica ljubavi, ljepote, požude i spolnosti.
- Prema Heziodu rodila se iz morske pjene, koju je oplodio bog neba Uran. Zahvaljujući svojoj ljepoti i čarolijama kojima je vladala, postala je jedna od najmoćnijih božica. Ni bogovi niti ljudi nisu joj mogli odoljeti. Osim toga, imala je i više pomoćnika i pomoćnica: Harite (boginje ljupkosti i ljepote), Hore (boginje godišnjih doba), Peitu (boginju udvaranja i ljubavnog nagovora), Himena (boga ženidbe) i Erosa, mladog boga ljubavi čijim ljubavnim strelicama nitko nije mogao umaknuti.

Atena

- Atena je bila boginja civilizacije, mudrosti, snage, pravednog rata, tkanja, metalurgije i obrta. Posebice je važna kao boginja mudrosti i inteligencije te lukavosti.
- Atena je žene naučila presti i tkati, a muškarce lončarstvu te izgradnji brodova i bojnih kola.
- Prikazivana je s kacigom te štitom na kojem je glava gorgonske Meduze koju joj je poklonio Perzej kao zavjetni dar.

Hera

- Hera u grčkoj mitologiji vrhovna je starogrčka boginja, Zeusova žena i sestra; boginja braka.
- Hera je prikazivana veličanstvenom, često na prijestolju okrunjena *polosom*, visokom cilindričnom krunom koju su nosile neke velike božice, a na licu je nosila veo. U ruci je često nosila šipak, simbol plodne krvi i smrti. Paun je u renesansi postao njezinim simbolom. Poslije je s Herom bila povezivana ptica kukavica. Također je bila božica goveda, a zvana je i volookom Herom, zbog krupnih, tamnih očiju.

Artemida

- Artemida je božica Mjeseca te je stoga Apolonova sestra blizanka. Budući da nosi luk i strijele, s vremenom je postala i božica zvijeri i lova. Zaštitnica je djevojaka, kojima šalje brzu smrt, ali spašava ih također kad zatreba. Mladićima donosi slavu i čast. Artemidu štuju kao djevičansku božicu okuženu nimfama te kao božicu svadbe i porođaja, što je razlog zbog kojeg nevjeste Artemidi posvećuju svoj pojas.

Demetra

- Demetra je bila boginja zemlje, ratarstva, plodnosti, a u prvom redu žita
- Često je prikazivana na kočiji, a povezivana je i s prizorima žetve, uključujući cvijeće, voće i žito.
- Kao i njezinu braću i sestre, sustigla ju je ista sudbina, njezin ju je otac progutao bojeći se moguće pobune. Demetra je i dalje, kao i ostali bogovi, živjela u njegovoj utrobi sve dok je nije oslobodio Zeus, njezin najmlađi brat koji je izmaknuo toj sudbi i proglašio se vrhovnim božanstvom.

Minotaur

- Minotaur je mitološko biće koje je polu bik i polu čovjek. Prije nego što je postao kralj, Minos je od boga Posejdona zatražio znak da će on, a ne njegov brat, doći na prijestolje. Posejdon se složio te je poslao bijelog bika, ali pod uvjetom da ga Minos njemu žrtvuje. Prekrasan je bik izašao iz mora, a Minosu je bio tako lijep da je radije žrtvovao drugoga bika, misleći da Posejdon neće primijetiti. Posejdon se razbjesnio te je učinio da se Minosova žena, Pasifaja, ludo zaljubi u bika, a bika je učinio divljim.

Harpije

Harpije u grčkoj mitologiji ptice su s licima žena; boginje oluje. Najčešće su prikazivane kao otimačice i pljačkašice. Harpije nisu uvijek bile zle. Isprva su bile boginje oštrog vjetra, personifikacije olujnih vjetrova, a odnosile su duše mrtvih u Had te su se vrlo rijetko upletale u život bogova i ljudi.

Meduza

- Meduza u grčkoj mitologiji bila je jedna od Gorgona, čudovišna žena koja je ljudе pretvarala u kamen.
- Meduza je prikazivana često kao zvјersko žensko ljudsko lice koje je pogledom skamenjivalо. Često je prikazivana s krilima i pandžama i s kosom od zmija.

Kiklop

- Kiklop je ime plemena divova koji imaju samo jedno oko. Najpoznatiji je kiklop Polifem. Prema Heziodu, imali su jedno oko, bijahu snažni, tvrdoglavci i žestokih emocija. S vremenom su postali sinonim za snagu i moć, pa ih se poslije smatralo kovačima jakih, moćnih oružja.

Sirene

- U ranoj grčkoj umjetnosti Sirene su prikazivane kao ptice s velikim glavama i nogama, a katkad i s lavljom grivom. Poslije su prikazivane kao žene s ptičjim nogama te s krilima ili bez njih. Također su i prikazivane kako sviraju neko glazbalo, posebice harfu. Poznate su po neodoljivoj pjesmi zbog koje je i Odisej imao teškoća.
- Poslije su Sirene počele biti prikazivane kao prekrasne žene čija su i tijela i glas bili zavodljivi ili kao polužene i poluribe, što je današnje značenje Sirena, često prikazivano u popularnoj kulturi.

Hidra

- Lernejska Hidra u grčkoj mitologiji stvorenje je sa zmijskim tijelom i mnogo zmijskih glava te otrovnim dahom. Heraklov je zadatak bio ubiti Hidru. Stigao je do lernejskog jezera gdje je ona živjela. Prekrio je usta i nos tkaninom da ne bi udisao otrovne pare te je ispalio goruće strijele u njezin brlog da bi je izmamio. Potom se suočio s njom te joj je srpom odsjekao glavu, ali kad bi to učinio, narasle bi nove dvije.

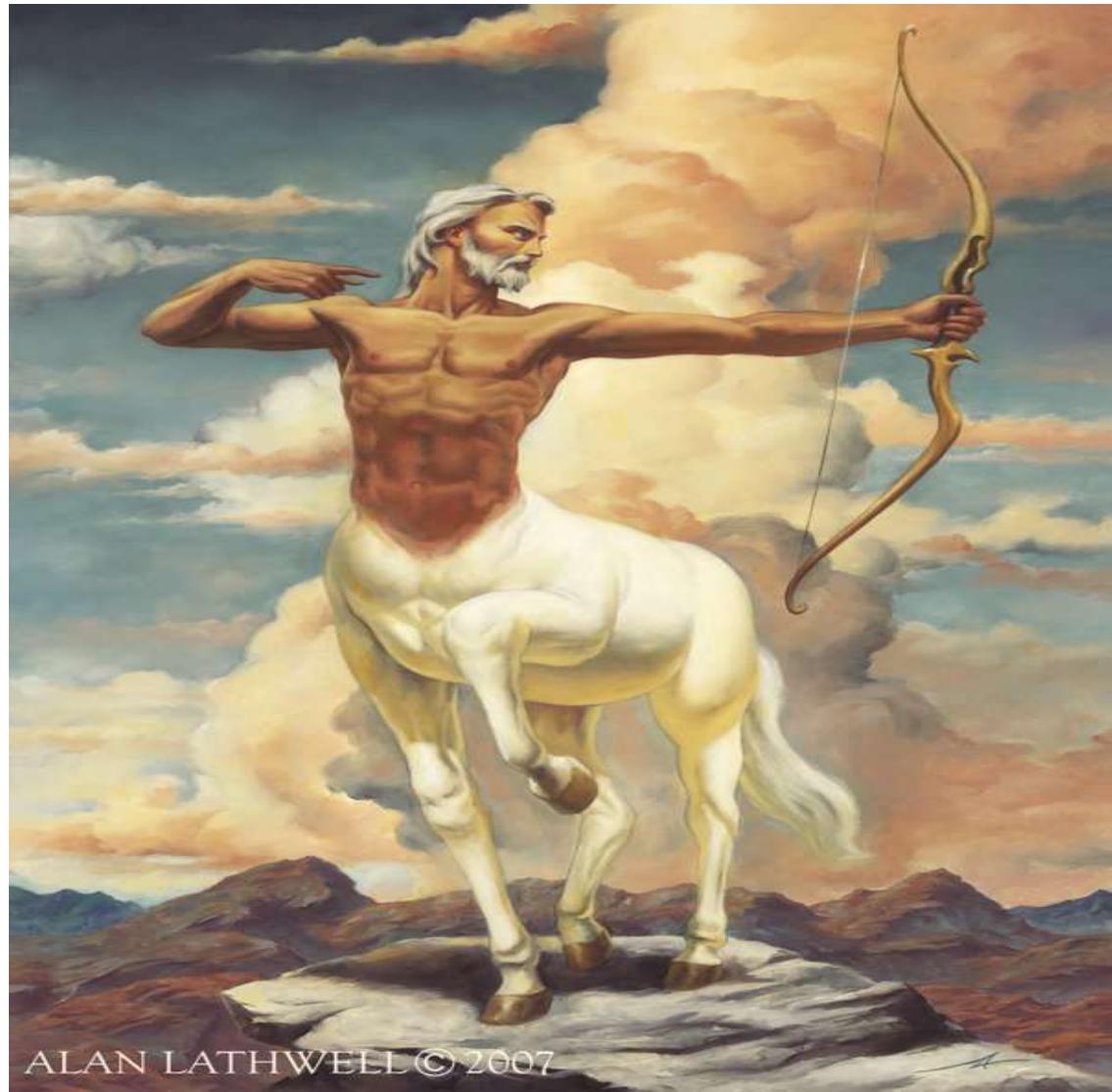
Himera

- Himera je pustinjska neman u Liciji, spada u legendarne zvijeri. Himeru se smatralo licijskom nemani, ali prikaz u umjetnosti bio je potpuno grčki. Himerin se motiv prvo pojavio u ranoj fazi prakorintskog lončarstva. U 7. st. himerski je motiv bio dekorativan. U atičkoj tradiciji takvo je biće prikazivano sa zmijskim repom te kozjeg tijela i glave koja riga vatru.

Kentaur

- Kentaur je polu konj i polu čovjek koji šeće šumama i voli samoću. Često ih prikazuju kao raskalašena i nagla bića, a jedina je iznimka Hiron. Izvrsni su ratnici, a hrane se sirovim mesom. Isprva su se opisivali kao muškarci s ljudskim nogama, no stražnji im je dio imao tijelo, rep i stražnje noge kao u konja. Poslije su prikazivani kao muškarci do prepona, a ostatak je tijela bio konjski, s četirima nogama i repom.

ALAN LATHWELL © 2007

Prometej i Pandorina kutija

Pandorina kutija je bila posuda svih zala. Nosila ju je Pandora, prva žena koju je Zeus poslao ljudima, kao kaznu.

Nakon što je Prometej bogovima ukrao vatu i dao je ljudima, Zeus je naredio ostalim bogovima da načine ženu.

Bogovi s Olimpa darivali su je raznim osobinama, pa ju je tako Hera obdarila znatiželjom. Hermes joj je dao posudu i odveo je Prometejevom bratu, Epimeteju, kojega je Prometej upozorio da ne prima nikakve darove od bogova.

No, Epimetej se zaljubio u Pandoru, primio ju, ali joj je ipak naredio da ne otvara posudu koju je donijela sa sobom. Znatiželja je ipak prevladala, te je Pandora posudu otvorila, a iz nje su izašla sva zla svijeta, koja su gotovo uništila čovječanstvo koje je do tada živjelo u blagostanju. Pandora je posudu brzo zatvorila, a unutra je ostala samo nada. Svijet je bio vrlo hladan i turoban, a onda je Pandora opet otvorila kutiju te je nada izletjela van. Tako je čovječanstvo i u zlim vremenima imalo nadu.

Trojanski konj

- Grad Troju je deset godina opsjedala grčka vojska. Nakon brojnih teških bitaka, Grci su se umorili od borbe i htjeli su se vratiti u svoju domovinu. Među vojskovođama je bio i jedan osobito domišljat čovjek, a zvao se Odisej. Obzirom da nisu uspjeli silom zauzeti Troju, Odisej je smislio plan. Sagradili su ogromnog, šupljeg drvenog konja i ispunili ga grčkim ratnicima.
Ostatak grčke vojske je tobože napustio bojište, a u stvari su se sakrili iza planine.

Ujutro su Trojanci s visokih zidina vidjeli da su Grci napustili svoj logor na obali. Umjesto neprijateljskih šatora, stajao je samo divovski drveni konj. Pomislili su da su ga Grci ostavili kao znak mira i uveli su ga unutar zidina.

Kad se spustila se noć, dok su Trojanci spavali, na boku goleme drvene životinje otvorila su se vratašca i kroz njih je izašla četa grčkih vojnika, naoružanih do zuba. Otvorili su vrata zidina i svojim suborcima, koji su se brodovima vratili na obalu. Za samo nekoliko trenutaka, Troja je bila u plamenu.

Josip Stjepanović, 5. c